

سمینار سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی

“رویکردها و ابزارهای اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی”

حامد قدوسی

مرور کلی :

- سرمایه اجتماعی چیست ؟
- چرا باید سرمایه اجتماعی را اندازه‌گیری کرد ؟
- تجربیات قبلی در این زمینه چه می‌گویند ؟
- چه رویکردها و شاخص‌هایی برای اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی وجود دارد؟
- برای برنامه‌ریزی پژوهش‌های سنجش سرمایه اجتماعی چه گزینه‌هایی را باید پاسخ داد؟
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

انواع سرمایه

- :
 - :
 - :
 - :
- ...

ما سرمایه اجتماعی را هم سرمایه می‌نامیم. چرا که تشکیل آن نیاز به زمان دارد و نیز یک عامل تولید است.

تعریف سرمایه اجتماعی

(Putnam)

سرمایه اجتماعی تشکیل شده از “اعتماد، ارزش‌ها و شبکه‌هایی” که همکاری برای دستیابی به منافع دوجانبه را تسهیل می‌کند.

(Coleman)

سرمایه اجتماعی به عنوان گستره‌ای از موجودیت‌های مختلف که در دو محور مشترک هستند تعریف می‌شود: اول این که همه آن‌ها از بخش‌هایی از یک ساختار اجتماعی تشکیل شده و دوم این که این موجودیت‌ها کنش‌های خاصی را برای کنش‌گران در درون این ساختارها تسهیل نماید .

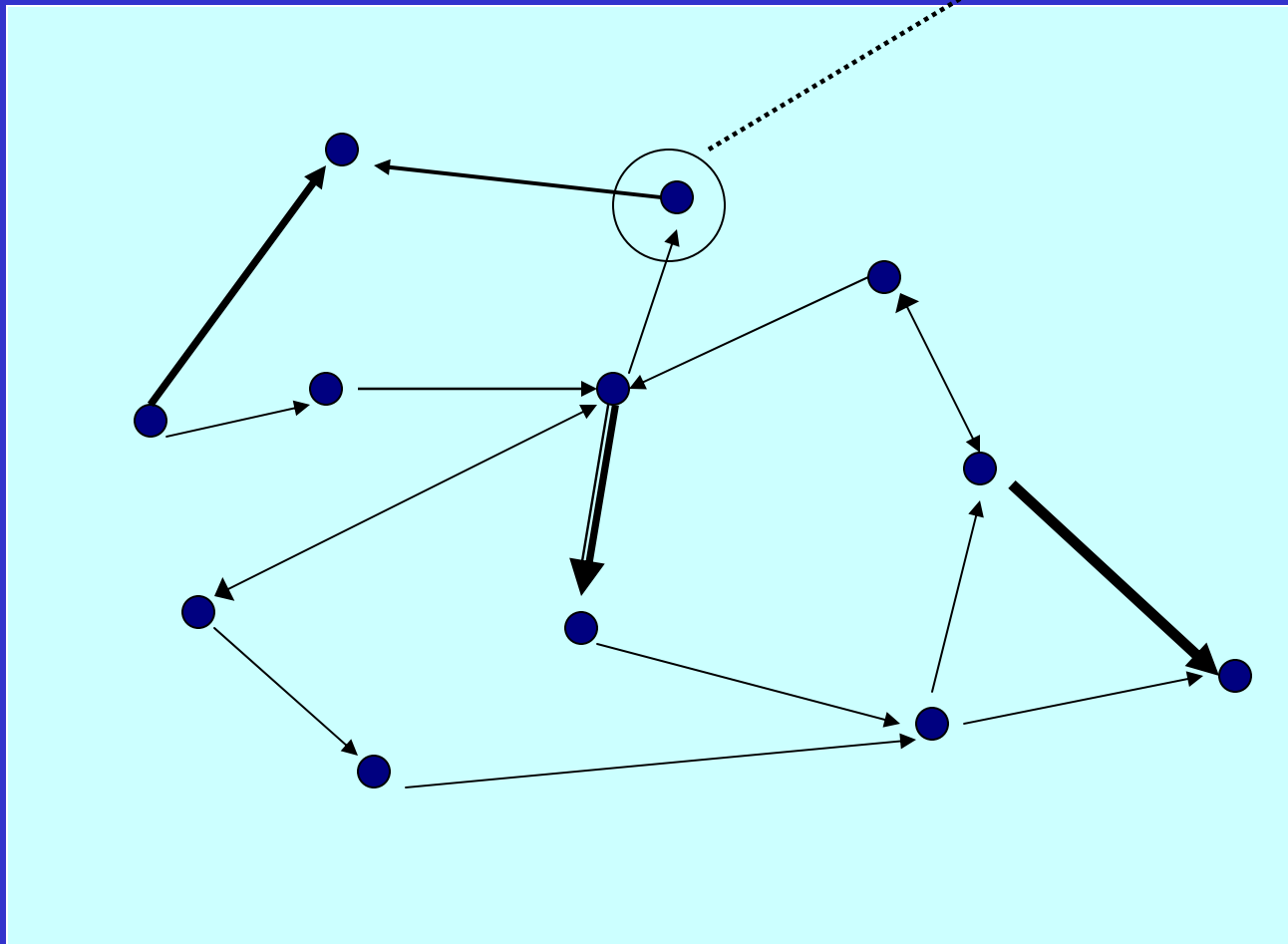
تعریف سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی تمایل به راه‌حل‌های همکارانه‌تر (Cooperative) را

در بازی زندانی (Prisoner Dilemma) افزایش می‌دهد.

نمودار شماتیک سرمایه اجتماعی (Naryan & Prichet , 2000)

گره‌ها

عناصر سرمایه اجتماعی

شبکه‌های اجتماعی

هنجارها

نوع (رسمی / غیررسمی)	هنجارهای اعتماد
اندازه (گستره)	
روابط (عمودی / افقی)	هنجارهای کمک متقابل
ساختار (بسته / باز)	
(همگن / غیرهمگن)	

چرا باید سرمایه اجتماعی را اندازه گرفت ؟

(Objective)

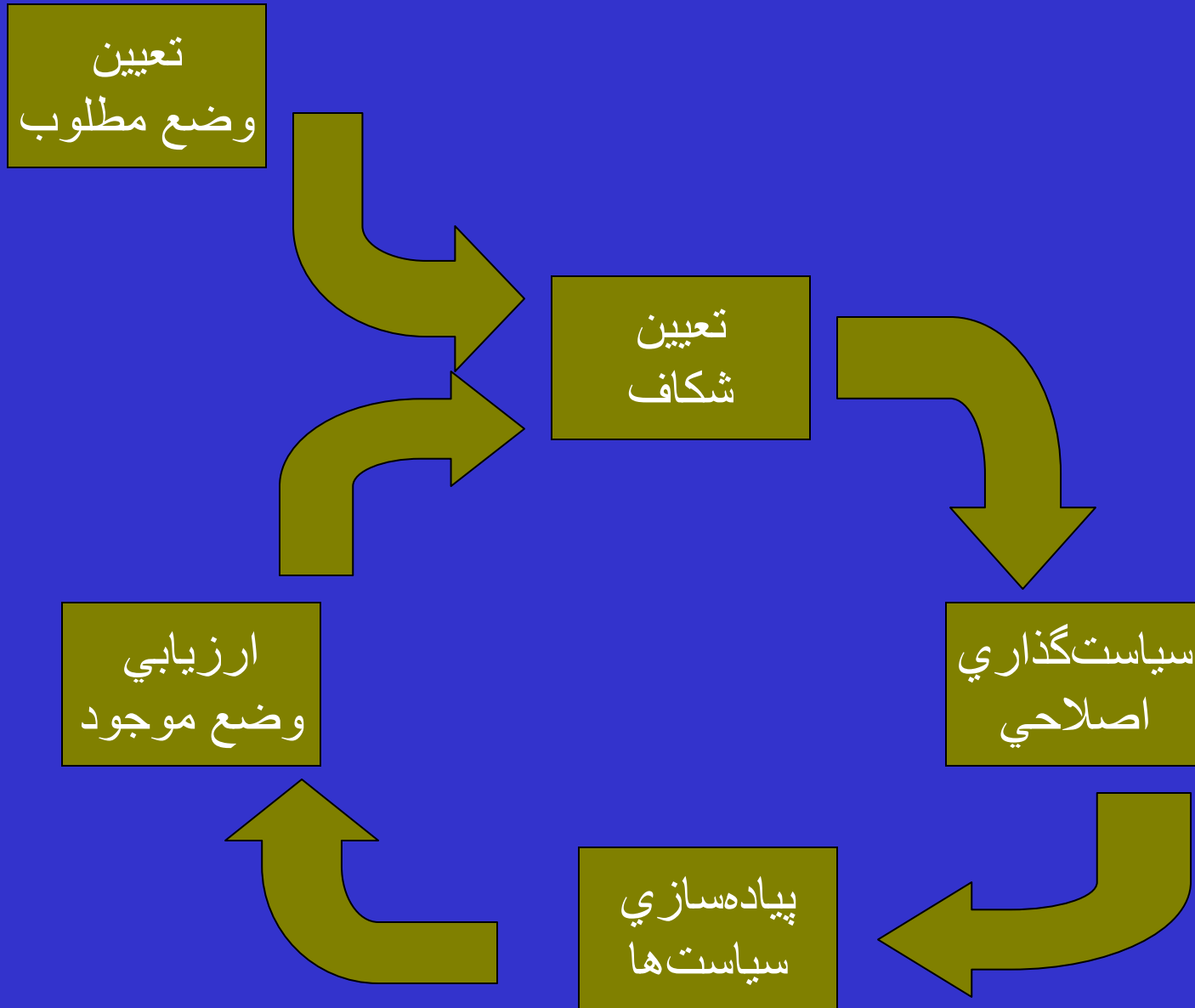
(Subjective)

-
-
-
-

سوالات سیاست‌گذاری در رابطه با سرمایه اجتماعی

شرکت‌ها	سازمان‌های خدمات	حاکمیت
رابطه متقابل سرمایه اجتماعی و فرهنگ سازمانی	عمومی تأثیر شیوه‌های مختلف ارائه خدمات عمومی بر سرمایه اجتماعی	تأثیر سیاست‌های مختلف بر سطح سرمایه اجتماعی اثر اقتصادی افزایش یا کاهش سرمایه اجتماعی
تأثیر بهبود فضای کار بر افزایش سطح سرمایه اجتماعی	رابطه متقابل سرمایه اجتماعی و توسعه محلی	الگوی تغییرات سرمایه اجتماعی در طول زمان

چرخه سیاست‌گذاری

نمونه پژوهش‌های اندازه‌گیری سطح سرمایه اجتماعی

• :

• :

• :

•

•

•

•

محورهای مطالعه اونیکس و بولن

- نگرش (ارزش‌های فردی)
- احساس اعتماد / امنیت
- تمایل به مشارکت در فعالیتهای محلی
- تمایل به همکاری متقابل بین افراد جامعه
- میزان پذیرش تنوع و گشودگی فرهنگی
- روابط بین افراد در محیط کار
- نحوه نگرش شهروندان به حکومت

محورهای مطالعه نارایان و پریچت

-
-
-
-
-

سطوح انداز‌گیری سرمایه اجتماعی

سطح کلان

سطح خرد

درجه تمرکززدایی

چارچوب قانونی

ساختاری

شناختی

- ساختار سازمان‌های افقی
- فرآیند تصمیم‌گیری
روشن و شفاف
- تجربه کنش جمعی
و مسوولیت

- ارزش‌ها
- هنجارها
- رفتارها
- نگرش‌ها

نوع رژیم سیاسی

مقررات قانونی

مشارکت افراد در فرآیندهای سیاسی

رویکردهای اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی

• :

•

•

•

• :

•

•

•

•

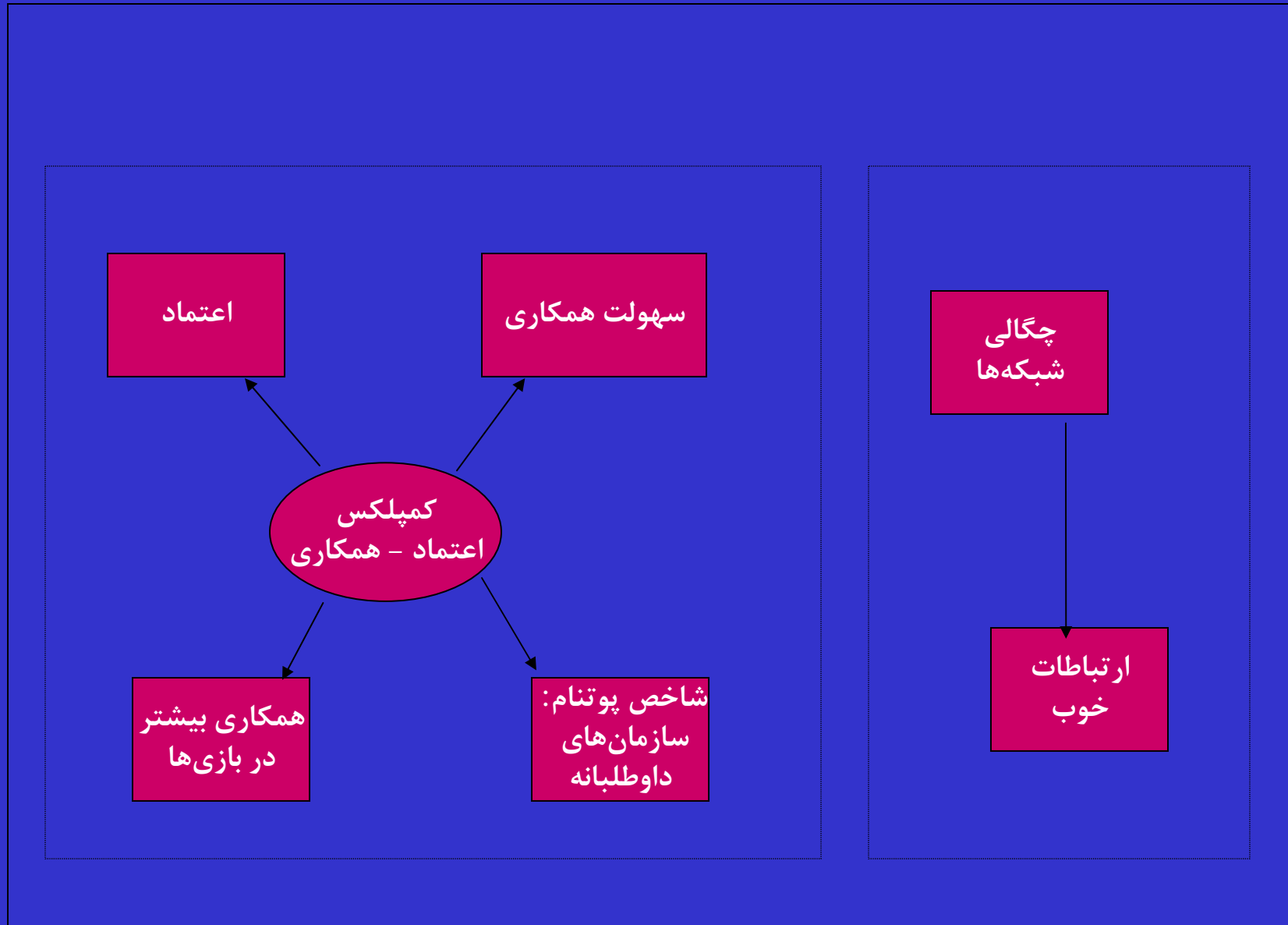
• :

•

...

(Paldam , 2000)

سه گروه اصلي از مفاهيم سرمايه اجتماعي

محورهای معمول در اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی

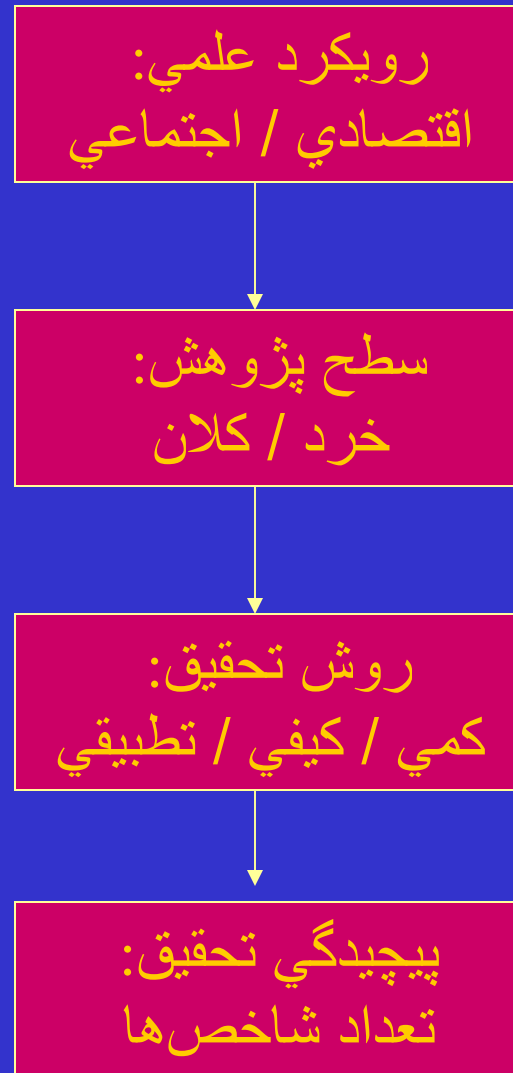
-
-
-
-

-

مشکلات اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی

-
-
-

نمودار تصمیم‌گیری برای انتخاب پژوهش

سرفصل تحقیقات پیشنهادی آتی

- بررسی روند شکل‌گیری یا تخریب سرمایه اجتماعی در دوره پس از انقلاب

- بررسی مقایسه‌ای سطح سرمایه اجتماعی در استان‌های مختلف کشور

- بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و عضویت در گروه‌های قومی

- آیا بین سرمایه اجتماعی بین نسل‌های مختلف جامعه متفاوت است؟

- آیا تمایل به بازی‌های گروهی مثل فوتبال در طول این دوره بیشتر شده یا کمتر و
تاثیر آن بر شکل‌گیری سرمایه اجتماعی در کشور چه خواهد بود؟

- آیا حمایت از گسترش NGO ها در کشور بر توسعه سرمایه اجتماعی موثر خواهد بود؟

بَا تَشْكُرُ!

